

สภาพและปัญหาในการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการศึกษาระดับจังหวัด เขตการศึกษา 6

นายสังวร วรศานต์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2536

ISBN 974-583-190-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

019305

117141023

**STATE AND PROBLEMS OF THE PROVINCIAL EDUCATIONAL INFORMATION SYSTEM
DEVELOPMENT, EDUCATIONAL REGION SIX**

Mr. Sungworn Worasarn

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Education

Department of Educational Administration

Graduate School

Chulalongkorn University

1993

ISBN 974-583-190-5

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

สังวร วรสานต์ : สภาพและปัญหาในการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการศึกษาระดับ
จังหวัด เขตการศึกษา 6 (STATE AND PROBLEMS OF THE PROVINCIAL
EDUCATIONAL INFORMATION SYSTEM DEVELOPMENT, EDUCATIONAL REGION
SIX) อ.ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย บุญประเสริฐ, 304 หน้า.
ISBN 974-583-190-5

ผลการวิจัยปรากฏว่า งานข้อมูลสารสนเทศเป็นงานหนึ่งในฝ่ายแผนงานและติดตาม
ประเมินผลในโครงสร้างหลักของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ปัญหาสำคัญที่ประสบคือทรัพยากร
ทางด้านบุคคลและงบประมาณในการพัฒนางานข้อมูลและสารสนเทศของทุกจังหวัดมีไม่เพียงพอ
การดำเนินงานในระบบข้อมูลและสารสนเทศมีขั้นตอนซึ่งประกอบด้วย การกำหนดเนื้อหาสาระ
การเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การเก็บรักษา การจัดระบบการไหลเวียน
การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และการติดตามประเมินผล จังหวัดชลบุรีดำเนินงานอย่างเด่นชัดมาก
ในทุกขั้นตอน และเป็นตัวอย่างที่ดีในแบบที่พัฒนาจากระบบการใช้มือ (Manual) จังหวัดสระบุรี
มีความเด่นชัดในเรื่องการนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในขั้นตอนต่าง ๆ อย่างดี การพัฒนาระบบงาน
สารสนเทศของจังหวัดส่วนใหญ่ในช่วงปี พ.ศ. 2532 - 2535 ยังขาดความต่อเนื่องและพัฒนาได้
ค่อนข้างช้ามาก

ภาควิชา บริหารการศึกษา
สาขาวิชา บริหารการศึกษา
ปีการศึกษา 2535

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

##C142432 : MAJOR EDUCATIONAL ADMINISTRATION
KEY WORD: PROVINCIAL EDUCATIONAL INFORMATION SYSTEM DEVELOPMENT,/
EDUCATIONAL REGION SIX

SUNGWORN WORASARN : STATE AND PROBLEMS OF THE PROVINCIAL EDUCATIONAL
INFORMATION SYSTEM DEVELOPMENT, EDUCATIONAL REGION SIX THESIS
ADVISOR : ASSO. PROF. UTHAI BOONPRASERT, Ph.D. 304 PP.
ISBN : 974-583-190-5

The purpose of this research was to investigate the state and problems concerning the provincial educational information system development in Educational Region 6. Five provinces were selected for these case-studies: Lopburi, Saraburi, Singburi, Chinat and Uthai Thani.

It was found that The Data and Information Unit was one of the units in The Planning and Control Division of The Provincial Superintendent's Office. The process of the management information systems consists of (1) data and information needs assessment, (2) data collection, (3) processing, (4) storage, (5) data circulation, (6) presentation and, (7) control system. Lopburi was a good example of an information system operated manually, while Saraburi had made extensive use of its computer system. However, the information system in most provinces, during 1989-1992, had been developed rather slowly and the major problems faced were insufficiency of qualified personnel and budget.

ภาควิชา..... บริหารการศึกษา.....
สาขาวิชา..... บริหารการศึกษา.....
ปีการศึกษา..... 2535.....

ลายมือชื่อนิติ.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	อ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
วิธีดำเนินการวิจัย.....	7
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	10
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	10
ลำดับการเสนอผลการวิจัย.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
ความหมายของระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร.....	12
องค์ประกอบของระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร.....	15
หลักการและแนวความคิดพื้นฐานในการพัฒนาระบบสารสนเทศ.....	19
แนวคิดเกี่ยวกับระบบสารสนเทศทางการศึกษา.....	27
ระบบสารสนเทศทางการศึกษาของประเทศไทย.....	33

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ระบบสารสนเทศทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ.....	35
ระบบสารสนเทศทางการศึกษาระดับจังหวัด.....	37
โครงการพัฒนาระบบสารสนเทศของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด.....	44
การใช้ประโยชน์ของข้อมูลและสารสนเทศ.....	49
ปัญหาในการพัฒนาระบบสารสนเทศ.....	50
เอกสารผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	54
สรุป.....	66
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	67
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	67
ขอบเขตของการวิจัย.....	67
วิธีดำเนินการวิจัย.....	68
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
4 รายงานการศึกษาเฉพาะกรณี.....	76
กรณีที่ 1 สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดลพบุรี.....	76
กรณีที่ 2 สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี.....	128
กรณีที่ 3 สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสิงห์บุรี.....	156
กรณีที่ 4 สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยนาท.....	183
กรณีที่ 5 สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุทัยธานี.....	212
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	241
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	241
สรุปผลการวิจัย.....	241
การอภิปรายผลการวิจัย.....	247

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้.....	250
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	253
รายการอ้างอิง.....	255
ภาคผนวก.....	262
ประวัติผู้เขียน.....	304

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	แสดงลำดับขั้นตอนดำเนินการวิจัย.....	7
2	แสดงองค์ประกอบพื้นฐานของระบบโดยทั่วไป.....	15
3	แสดงองค์ประกอบของระบบสารสนเทศ.....	16
4	แสดงการเปรียบเทียบตัวแบบของระบบทั่วไปกับตัวแบบของระบบสารสนเทศ.....	17
5	แสดงระบบสารสนเทศ (Information System).....	18
6	แสดงวงจรชีวิตของระบบโดยทั่วไป (The System Life Cycle).....	19
7	แสดงกระบวนการและขั้นตอนในการพัฒนาระบบ (A System Development Process Methodology).....	20
8	แสดงองค์ประกอบของวงจรการพัฒนาระบบสารสนเทศ.....	22
9	แสดงตัวแบบการพัฒนาระบบตามต้นแบบ (Model of the prototyping process).....	25
10	แสดงองค์ประกอบของระบบโดยทั่วไป.....	28
11	แสดงองค์ประกอบที่สำคัญของระบบการศึกษาในโรงเรียน.....	29
12	แสดงโครงสร้างของเครือข่ายระบบสารสนเทศทางการศึกษาของประเทศไทย...	34
13	แสดงโครงสร้างระบบข้อมูลของกระทรวงศึกษาธิการ.....	36
14	แสดงโครงสร้างการบริหารงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด.....	38
15	แสดงโครงสร้างของฝ่ายแผนงานและติดตามประเมินผล.....	39
16	แสดงโครงสร้างการบริหารงาน ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดลพบุรี.....	77
17	แสดงโครงสร้างของงานข้อมูลและสารสนเทศ จังหวัดลพบุรี.....	79
18	แสดงระบบการไหลเวียนของข้อมูล และสารสนเทศของสำนักงานศึกษาธิการ- จังหวัดลพบุรี.....	109

สารบัญแผนภูมิ (ต่อ)

แผนภูมิที่	หน้า
19 แสดงโครงสร้างการบริหารงาน ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี.....	128
20 แสดงโครงสร้างของงานข้อมูล และสารสนเทศ จังหวัดสระบุรี.....	130
21 แสดงที่มาของงบประมาณ ในการดำเนินงานด้านข้อมูลและสารสนเทศ ของ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี.....	142
22 แสดงโครงสร้างการบริหารงาน ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสิงห์บุรี.....	156
23 แสดงโครงสร้างของงานข้อมูลและสารสนเทศ จังหวัดสิงห์บุรี.....	158
24 แสดงที่มาของงบประมาณในการดำเนินงานด้านข้อมูลและสารสนเทศ ของ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสิงห์บุรี.....	170
25 แสดงโครงสร้างการบริหารงาน ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยนาท.....	183
26 แสดงโครงสร้างของงานข้อมูลและสารสนเทศ จังหวัดชัยนาท.....	185
27 แสดงที่มาของงบประมาณ ในการดำเนินงานด้านข้อมูลและสารสนเทศ สำนักงาน ศึกษาธิการจังหวัดชัยนาท.....	197
28 แสดงเครือข่ายการประสานงานในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ จังหวัดชัยนาท.....	203
29 แสดงโครงสร้างการบริหารงาน ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุทัยธานี.....	212
30 แสดงโครงสร้างของงานข้อมูลและสารสนเทศ จังหวัดอุทัยธานี.....	214
31 แสดงที่มาของงบประมาณ ในการดำเนินงานด้านข้อมูลและสารสนเทศ สำนักงาน ศึกษาธิการจังหวัดอุทัยธานี.....	228

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	แสดงจำนวนนักวิชาการในฝ่ายแผนงานและติดตามประเมินผล เขตการศึกษา 6 (เฉพาะหัวหน้าฝ่ายและนักวิชาการศึกษาในงานแผนงาน และสารสนเทศ)..... 43
2	แสดงเครื่องมือเครื่องใช้ที่กำหนดให้มีในฝ่ายแผนงานและวิชาการ สำนักงาน ศึกษาธิการจังหวัด..... 44
3	แสดงค่าใช้จ่ายโครงการพัฒนาสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด/อำเภอ..... 48
4	เปรียบเทียบจำนวนบุคลากรในแผนอัตรากำลัง 3 ปี รอบที่ 2 กับจำนวน บุคลากรจริงในฝ่ายแผนงานและติดตามประเมินผล จังหวัดลพบุรี..... 86
5	เปรียบเทียบจำนวนบุคลากรในแผนอัตรากำลัง 3 ปี รอบที่ 2 กับจำนวน บุคลากรจริงในฝ่ายแผนงานและติดตามประเมินผล จังหวัดสระบุรี..... 135
6	เปรียบเทียบจำนวนบุคลากรในแผนอัตรากำลัง 3 ปี รอบที่ 2 กับจำนวน บุคลากรจริงในฝ่ายแผนงานและติดตามประเมินผล จังหวัดสิงห์บุรี..... 163
7	เปรียบเทียบจำนวนบุคลากรในแผนอัตรากำลัง 3 ปี รอบที่ 2 กับจำนวน บุคลากรจริงในฝ่ายแผนงานและติดตามประเมินผล จังหวัดชัยนาท..... 190
8	เปรียบเทียบจำนวนบุคลากรในแผนอัตรากำลัง 3 ปี รอบที่ 2 กับจำนวน บุคลากรจริง ในฝ่ายแผนงานและติดตามประเมินผล จังหวัดอุทัยธานี..... 219

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดีด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก
รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย บุญประเสริฐ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาได้กรุณาให้คำแนะนำและ
ตรวจสอบความถูกต้องมาโดยตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วยความเคารพและซาบซึ้ง
อย่างยิ่ง

นอกจากนี้ผู้วิจัย ได้รับความกรุณาจากผู้ทรงคุณวุฒิได้แก่ ดร.บุญลือ ทองอยู่ ผู้เชี่ยวชาญ
พิเศษด้านการวางแผน กระทรวงศึกษาธิการ ดร.อภิรัตน์ คลี่สุนทร ผู้อำนวยการศูนย์สารสนเทศ
กระทรวงศึกษาธิการที่ได้กรุณาตรวจสอบ เสนอแนะและปรับปรุงเครื่องมือการวิจัย

ขอขอบคุณศึกษาธิการจังหวัด ผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัด นักวิชาการศึกษาจังหวัด
นนทบุรี ลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี ชัยนาท และอุทัยธานี ที่ได้กรุณาให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการ
วิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณ อาจารย์กมล หลอยงาม อาจารย์สุนทร ชอบทำดี อาจารย์บัญชา
ชลาภิรมย์ อาจารย์สำเนา จริตธรรม และเพื่อนนิสิตหลายท่าน ตลอดจนผู้ร่วมงานในสำนักงาน
ศึกษาธิการอำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์
หลายประการ ขอขอบพระคุณ คุณพ่อท้าว วรศานต์ คุณแม่สงวน วรศานต์ และคุณชวนพิศ
วรศานต์ ที่ได้ให้การสนับสนุน อนุเคราะห์และเป็นกำลังใจตลอดมา

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านดังกล่าวข้างต้น เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

สังวร วรศานต์